

Охорона культурної спадщини:
анотований бібліографічний список

2023. – Вип. 10. – 34 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Баранівська М. У Києві у межах Форуму «Українська культурна спадщина» обговорюють методи та стратегії збереження української культури [Електронний ресурс] / Марина Баранівська // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 21 вересня в Києві розпочався Форум «Українська культурна спадщина», де представники міжнародних організацій, української влади та експерти обговорили світовий досвід, а також досвід України із захисту культурної спадщини під час війни. Форум організувала Програма сприяння громадській активності «Долучайся!», яку фінансує Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) та реалізує Pact в Україні у співпраці з ЮНЕСКО та МКІП. Як заявив у своєму виступі на форумі нинішній очільник Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) Ростислав Карандеєв, Україна прагне розширення співпраці з міжнародними організаціями щодо оцінки збитків внаслідок російської агресії. Він розповів про виставку ЮНЕСКО «Розбудова миру та стійкості через культуру: перетин культури, кризи та сталого розвитку», яку в межах заходів 78-ої сесії Генеральної асамблеї ООН у Нью-Йорку відкрили перша леді України Олена Зеленська та генеральна директорка ЮНЕСКО Одрі Азулє. Мета цієї виставки — привернути увагу до того, що російський напад робить із культурними пам'ятками в Україні.

Текст:

<https://cs.detector.media/community/texts/185656/2023-09-22-u-kyievi-u->

2. Білорусько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення / [І. Паршин та ін. ; відп. ред. І. Патер ; передм. І. Соляра ; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2021. – 453 с. : іл., табл. – (Цільова програма наук. дослідж. НАН України "Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики"). **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ70165** *Охарактеризовано процес формування українсько-білоруського кордону крізь призму суспільно-політичних і військових процесів. Висвітлено проблеми формування етнічної ідентичності (самоідентифікації) населення українсько-білоруського пограниччя. Проаналізовано значення кордону в щоденних практиках мешканців прилеглих територій, вплив соціокультурних, суспільно-політичних чинників на українсько-білоруські відносини. Вказано на особливості трансформації сприйняття кордону після відновлення української та білоруської державності. Доведено важливе значення культурної спадщини пограниччя у процесі кристалізації національної ідентичності, сучасних міждержавних відносин.*

3. В Ізюмі внаслідок російського обстрілу зруйнована пам'ятку архітектури 1792 року [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 3 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що в Ізюмі, що на Харківщині, унаслідок російського обстрілу зруйновано пам'ятку архітектури 1792 року. Будівля була збудована як житло купця, а в наші часи використовувалася як будинок молитви Євангельських християн-баптистів. Із приводу можливого відновлення пам'ятки архітектури «Укрінформ» звернувся за коментарем до церкви Євангельських християн-баптистів, у власності якої перебуває будівля. Старший пастор по Харківській області*

Дмитро Гончаров розповів, що церква збирається ухвалювати рішення про відбудову історичної будівлі уже після війни. "Ми хочемо зробити експертизу, щоб з'ясувати, наскільки стіни здатні витримати перекриття і дах, а потім будемо рухатися у цьому питанні", – сказав він. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3769239-v-izumi-vnaslidok-rosijskogo-obstrilu-zrujnovana-pamatku-arhitekturi-1792-roku.html>

4. В Одесі розширять зону ЮНЕСКО [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що експерти Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць, на думку яких покладаються керівні органи ЮНЕСКО, наполягають на розширенні меж «Історичного центру Одеси», – до меж Комплексної охоронної зони історичного центру, що визначена Історико-архітектурним опорним планом 2008 р. та Генеральним планом Одеси 2015 р. Директор міського Департаменту культури, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Іван Ліптуга повідомив, що впродовж сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО 10 вересня в Ер-Ріяді українська делегація проводила додаткові консультації з керівництвом Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО щодо розширення меж зони ЮНЕСКО в Одесі. Зауважено, що після розширення межа охоронної зони ЮНЕСКО проходитиме по вулицях Старопортофранківській, Пантелеймонівській, Леонтовича та Лідерсівському бульвару. Цю інформацію розміщено на сайті Одеської міської ради (ОМР). Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3763325-v-odesi-rozsirat-zonu-unesko.html>

5. В Одесі створили мапу об'єктів культурної спадщини, пошкоджених унаслідок ворожих атак [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Одеської міської ради, в Одесі створено мапу об'єктів культурної спадщини та історичних будівель у межах власності всесвітньої спадщини «Історичний центр Одеси», пошкоджених від ракетних атак РФ. Зазначено,

що 87 пам'яток архітектури в історичному центрі Одеси зазнали пошкоджень під час російських атак 20 та 23 липня, а також 14 серпня 2023 року. У цих будинках розміщувалися музеї, музична школа, дитячий садок, науковий центр, аматорський театр, квартири мирних громадян. Одна з ракет вразила містобудівну доміную історичного центру – Спасо-Преображенський собор. «Також через вибухову хвилю завдано шкоду декільком десяткам кварталів історичної житлової забудови – як на території об'єкта всесвітньої спадщини, так і в його буферній зоні», - додали в муніципалітеті. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3764671-v-odesi-stvorili-mapu-obektiv-kulturnoi-spadsini-poskodzenih-unaslidok-vorozih-atak.html>

6. В Україні може з'явитися новий транскордонний туристичний маршрут [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 17 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Державного агентства розвитку туризму України (ДАРТ), на територію України планують поширити один із найдовших європейських туристичних маршрутів «Воєвода Стефан Великий і Святий», який наразі охоплює Румунію та Молдову. «Голова ДАРТ підтримала ініціативу молдовських колег щодо створення транскордонного маршруту, оскільки діяльність Стефана Великого наклала відбиток і на Україну, і не лише на такі міста як, наприклад, Хотин, Чернівці, Ізмаїл, але й інші визначні культурні та туристичні пам'ятки», - йдеться в повідомленні. Як зазначили в ДАРТ, учасники зустрічі домовилися створити тристоронню робочу групу (Республіка Молдова - Україна - Румунія), яка буде працювати над реалізацією проєкту, а також планується підписання меморандуму про співпрацю для продовження маршруту в Україні. Нагадано, що під час українсько-румунсько-молдовського бізнес-форуму, що проходив 6 - 7 липня у Чернівцях, представили новий транскордонний туристичний маршрут, який пролягатиме територією України, Румунії, Угорщини та Словаччини -

"Карпати ЮНЕСКО - Green Carpathia". Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3762526-v-ukraini-moze-zavitisa-novij-transkordonnij-turisticnij-marsrut.html>

7. В Україні створили цифрову платформу, на якій публікуватимуть дані про знищені росіянами релігійні споруди [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що активісти зібрали матеріали щодо 16 релігійних об'єктів у Донецькій та Харківській областях. Інформація про вісім із них уже доступна на платформі "Храми під вогнем", про що повідомили автори ініціативи "УП. Життя". На сайті публікують фото та відео руйнувань та пошкоджень святинь різних конфесій, які вдалося зробити під час експедицій. Цим автори проєкту хочуть задокументувати знищення РФ українських святинь, привернути увагу до завданої шкоди духовній та культурно-історичній спадщині України, а також сприяти відновленню храмів у майбутньому. Проєкт розширюватиметься та поповнюватиметься опрацьованими матеріалами культових споруд і з інших регіонів України, які потерпають від війни. За повідомленням Інституту релігійної свободи, станом на початок 2023 р. щонайменше 494 релігійних споруд, духовних навчальних закладів і святинь було знищено, пошкоджено або пограбовано російськими окупантами в Україні. Текст: https://risu.ua/v-ukrayini-stvorili-cifrovu-platformu-na-yakij-publikuvatimut-dani-pro-znishcheni-rosiyanami-religijni-sporudi_n142886

8. В Україні через російську агресію постраждали 835 пам'яток культурної спадщини [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України, через російську агресію в Україні постраждали 835 пам'яток культурної спадщини. «За період з 24 лютого 2022 року по 25 вересня 2023 року зруйновано або пошкоджено 835 об'єктів культурної спадщини. З них пам'яток

національного значення – 118, місцевого значення – 653, щойно виявлених – 64», - йдеться в повідомленні. Нагадано, що МКІП пропонує організації ALIPH взяти під патронат зруйновані культурні пам'ятки для реставрації.

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773232-v-ukraini-cerez-rosijsku-agresiu-postrazdali-835-pamatok-kulturnoi-spadsini.html>

9. Взаємодія з міжнародними партнерами є ключовою для відновлення культурної спадщини – Карандєєв [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 13 жовт. – Електрон. дані. За словами т.в.о. міністра культури та інформаційної політики (МКІП) України Ростислава Карандєєва, «координація і взаємодія з міжнародним співтовариством є для нас зараз ключовим, визначальним фактором в побудові наших рішень і виробленні алгоритмів щодо відновлення і збереження культурної спадщини». Про це очільник МКІП повідомив під час публічної конференції «UREHERIT. Архітектори для спадщини в Україні: відтворення ідентичності та пам'яті». Крім того, Р. Карандєєв зазначив, що важливо не просто отримати разову допомогу, а необхідно сформувати інститут патронатства культурних інституцій, дуже важливо скласти адресні програми по кожному знаковому об'єкту. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773546-vzaemodia-z-miznarodnimi-partnerami-e-klucovou-dla-vidnovlenna-kulturnoi-spadsini-karandeev.html>

10. Війна, наука та емоції: (не)нові концепції і підходи : зб. матеріалів круглого столу, (м. Чернігів, 21 - 22 лют. 2023 р.) / ред. та упоряд. С. Маховська. – Київ : Юрко Любченко, 2023. – 118 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A827427** Зі змісту: Діяльність Менського краєзнавчого музею ім. В. Ф. Покотила в перший місяць повномасштабного вторгнення Росії в Україну / В. Крутий. – С. 45-48.

11. Водолази врятували на Хортиці фрагменти човнів XVIII століття [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що на узбережжі острова

Хортиця у Запоріжжі співробітники заповідника та історики-археологи виявили 11 фрагментів човнів XVIII ст. Враховуючи складність транспортування історичних знахідок через відсутність транспортного під'їзду, представники Національного заповідника острова Хортиця звернулися до рятувальників за допомогою. Водолази Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) допомогли врятувати пам'ятки культурної спадщини з узбережжя Хортиці - фрагменти човнів XVIII ст. Фахівці ДСНС на човні транспортували пам'ятки історії до узбережжя з під'їздом та передали їх для подальших експертиз і досліджень. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3763623-vodolazi-vratuvali-na-hortici-fragmenti-covniv-xviii-stolitta.html>

12. Євгенія Кравчук: Україні потрібен своєрідний «культурний Рамштайн» [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2023. – 23 верес. [№ 192]. – Електрон. дані. Як заявила народна депутатка, заступниця голови Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики Євгенія Кравчук, Україна на міжнародних майданчиках має активніше порушувати питання про комплексне відновлення культурних пам'яток, які пошкоджені або знищені через російську агресію. Вона наголосила, що саме ЮНЕСКО як головна міжнародна організація в цій сфері може посадити за один стіл підписантів Конвенції про захист культурної спадщини, щоб вони дали практичне наповнення цьому документу. «Конвенцію про захист культурної спадщини підписало 195 країн. І саме ЮНЕСКО як міжнародна організація може допомогти зібрати цих донорів, щоб вони вкладали кошти у відбудову, реконструкцію. Загалом вважаю, що нам потрібен своєрідний «культурний Рамштайн», де можуть зібратися країни, які мають релевантний досвід з реставрації культурних пам'яток», - зазначила парламентарій. Є. Кравчук також зауважила, що наразі дуже важливо, щоб зруйновані та пошкоджені об'єкти культурної спадщини потрапили в

реєстр збитків, що нині формується з Радою Європи. А наступним кроком буде створення певного механізму компенсації за ці злочини, за яким Україна буде отримувати репарації на відновлення.

Текст:

<http://www.golos.com.ua/article/373884>

13. Зарембо Т. В ході візиту Зеленського США передали Україні культурні цінності, викрадені РФ в окупації [Електронний ресурс] / Тетяна Зарембо // Focus.ua : [вебсайт]. – 2023. – 22 верес. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що під час поїздки Президента України до США американські правоохоронці офіційно передали Україні артефакти, викрадені РФ на окупованих територіях. Зазначено, що сертифікат передачі українських цінностей, конфіскованих правоохоронними органами США, підписали міністр внутрішньої безпеки США Алехандро Майоркас і посол України у США Оксана Маркарова у присутності Володимира Зеленського.* Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/594462-ssha-peredali-ukrajini-kulturni-cinnosti-vikradeni-rf-pid-chas-okupaciji>

14. Затоплена Бакота: в Україні запустили проєкт з відродження унікальної культурної спадщини регіону, який знищила радянська влада [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 10 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що в Україні запустили проєкт «Бакота — в пошуках затопленої спадщини». Його творці хочуть відродити багатовікову історичну й культурну спадщину Бакотського регіону, знищену радянською владою у 1980-их роках під час будівництва Дністровської ГЕС. Бакота — велике стародавнє місто, що було столицею Дністровського Пониззя XII – XIII ст. За часів Київської Русі воно слугувало торговим портом на Дністрі, а в епоху Галицько-Волинського князівства стало найважливішим політично-адміністративним центром Поділля. Ініціатори проєкту створили низку культурних продуктів і заходів: експозицію з артефактів, знайдених на узбережжі річок Дністер, Ушиця і Жван та під час експедиції напівпокинутими селами й спілкування з локальною*

спільнотою (фотографії людей, споруд, записники, речі побуту); віртуальну екскурсію Бакотським скельним монастирем XII ст., який є найвідомішим туристичним об'єктом регіону, унікальною пам'яткою культурної спадщини та найдавнішою пам'яткою культових підземних споруд і поширення православ'я на Поділлі, а також відомим «місцем сили», до якого здійснюють паломництво екстрасенси з усього світу, тощо. Текст: <https://detector.media/infospace/article/217860/2023-10-09-zatoplena-bakota-v-ukraini-zapustily-proiekt-z-vidrozhennya-unikalnoi-kulturnoi-spadshchyny-regionu-yakyy-znyshchyla-radyanska-vlada/>

15. Здоровило Т. Кияни цілодобово охоронятимуть архітектурні пам'ятки на Рейтарській й Подолі [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 29 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про рішення активістів київської спільноти "Цегла" організувати цілодобові чергування біля історичних будинків на Рейтарській та Набережно-Хрещатицькій, щоб не дати забудовникам почати незаконні демонтажні роботи. Зазначено, що активісти захищають 110-річну пам'ятку історії та архітектури на вулиці Рейтарській, 37, яку почали руйнувати, та пам'ятку архітектури на Подолі - будинок Бубнових на вулиці Набережно-Хрещатицькій, 13, з якого демонтували дах.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178519/>

16. Здоровило Т. Пам'ятники Пушкіну, Щорсу та іншим росіянам хочуть вилучити з Держреєстру – Мінкульт [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про ініціативу Міністерства культури та інформаційної політики України щодо вилучення пам'ятників Олександру Пушкіну, Миколі Щорсу та іншим російським діячам із державного реєстру нерухомих пам'яток культурної спадщини національного значення. Наведено коментар в.о. міністра культури та інформаційної політики Ростислава Карандєєва, який відзначив, що "це дасть змогу пришвидшити очищення публічного простору від маркерів комуністичного тоталітарного режиму та*

російської імперської політики", та зауважив, що саме органи місцевого самоврядування (ОМС) мають прийняти остаточне рішення про демонтаж та переміщення зазначених об'єктів. Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/178328/>

17. Здоровило Т. Перший у світі: ЮНЕСКО створить музей викрадених артефактів [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. *Йдеться про плани ЮНЕСКО створити перший віртуальний музей викраденої культурної спадщини з метою підвищувати обізнаність громадськості про незаконну торгівлю цінними артефактами. Зазначено, що проєкт розробляють разом із Інтерполом, чия база даних містить понад 52 тис. викрадених археологічних пам'яток, культурних об'єктів і цінних артефактів, а також передбачено, що до кожного з експонатів музею буде пояснення культурного значення разом із історіями та свідченнями місцевих громад.* Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178672/>

18. Здоровило Т. Сокири та акінаки: США повернули Україні викрадені росіянами культурні цінності [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про участь Президента України Володимира Зеленського у межах робочого візиту до Сполучених Штатів Америки (США) у церемонії повернення культурних цінностей, викрадених російськими загарбниками з тимчасово окупованих територій (ТОТ). У присутності глави держави міністр внутрішньої безпеки США Алехандро Майоркас і амбасадорка України у США Оксана Маркарова підписали відповідний сертифікат передачі українських артефактів, конфіскованих правоохоронними органами США, серед яких зокрема - три залізні сокири XVII ст., три кирки XVII ст., два залізних скіфських мечі-акінаки VI ст. до н. е., а також один залізний наконечник списа орієнтовно 500 - 1200 р. до н.е.* Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/178358/>

19. Здоровило Т. Украдені скарби: в двох російських музеях виявили 110 тис. археологічних знахідок з України [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про масштабне дослідження “Украдені скарби” видання Texty.org.ua. Встановлено, що щонайменше 110 тис. археологічних знахідок, які в різні історичні періоди було вивезено з території сучасної України, зберігається в онлайн-колекціях Ермітажу та Державного історичного музею Росії, зокрема до російських музеїв потрапили всі найцінніші скіфські, слов’янські та давньоруські старожитності, виявлені у Криму, на Київщині, Полтавщині, Катеринославщині, Чернігівщині та в інших регіонах України. Наведено коментар науковця Дениса Яшного, який зауважив, що повернути ці експонати юридично неможливо, тому що здебільшого пам’ятки вивезли у Росію ще до проголошення Україною Незалежності, та наголосив, що в той же час “усі знахідки є історичною спадщиною і становлять наукову цінність для історії України, яку намагається присвоїти росія”.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/178355/>

20. Італія та Україна підписали угоду про реконструкцію собору в Одесі [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 2 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Італія та Україна підписали угоду про відновлення Спасо-Преображенського кафедрального собору в Одесі, який розбомбила російська армія. Про це заявив віце-прем’єр-міністр і міністр закордонних справ та міжнародного співробітництва Італії Антоніо Таяні перед початком виїзного засідання Ради міністрів ЄС із закордонних справ у Києві 2 жовтня. За словами А. Таяні, відновленням собору займатимуться найкращі італійські архітектори. “І це – чіткий культурний та політичний меседж для України”.* Текст: https://risu.ua/italiya-ta-ukrayina-pidpisali-ugodu-pro-rekonstrukciyu-soboru-v-odesi_n142842

21. Комісія МКІП розпочала інвентаризацію держмайна заповідника «Чернігів стародавній» [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням*

Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП), у Чернігові 5 жовтня почала працювати Комісія МКІП з приймання-передачі державного майна Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній». "Одним із завдань комісії МКІП є прийняття державного нерухомого майна Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» у власність держави від тимчасових користувачів", - йдеться в повідомленні. Зазначено, що "до цілісного майнового комплексу заповідника входять 26 пам'яток архітектури національного значення. Особливу цінність серед них становлять: П'ятницька церква, Спасо-Преображенський собор, Троїцький собор, Слецький Успенський собор", - наголошували у відомстві. Зауважено, що надалі комісія МКІП визначить невідкладні заходи для збереження пам'яток заповідника й обере першочергові об'єкти для реставрації. Також у МКІП планують звернутися до міжнародних організацій та фондів із розрахунками потреб для проведення реставраційних та консерваційних робіт тих об'єктів, які будуть виокремлені роботою комісії. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3770355-komisia-mkip-rozpocala-inventarizaciju-derzmajna-zapovidnika-cernigiv-starodavnij.html>

22. Ланцюг, який складається з невід'ємних ланок [Електронний ресурс] // Крим. світлиця. – 2023. – 15 верес. (№ 37). — Електрон. дані. Йдеться про створений з ініціативи Кримського інституту стратегічних досліджень за підтримки Українського культурного фонду проєкт "Зінджир", що в перекладі з кримськотатарської мови означає «ланцюг», який складається з невід'ємних ланок і символізує ідентичність народу та його елементи – культуру, мову, історію, пам'ять, музику, кухню, національні кольори тощо. Зазначено, що проєкт покликаний популяризувати історію, культуру та традиції корінних народів України – кримських татар, караїмів, кримчаків – та розвивати міжкультурний діалог різних етносів України. У межах проєкту створюються три нові конкурентоспроможні культурні продукти: виставковий проєкт "Кримськотатарська кераміка:

спадщина майстрів”; аудіовізуальний проєкт ”12 міфів про Крим”; освітній лекторій ”Історія та культура Криму”. Зокрема 7 вересня в Кримському домі в Києві відбулася презентація першої серії з циклу відеоробіт історикині Гюльнари Абдулаєвої ”12 міфів про Крим”, яка спростовує поширювані російськими істориками міфи про те, що нібито Крим – ”исконно русская земля”, а кримські татари з’явилися там у XIII ст. У своїй роботі науковиця доводить, що кримськотатарська нація утворилася шляхом злиття народів, які з давніх часів жили в Криму, а росіяни з’явилися там лише наприкінці XVIII ст., коли Росія завоювала Крим. Текст: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=25462>

23. Львівські реставратори відновили хоругву XVIII століття [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Рівненського центру цифрової історії, в КЗ “Культурно-археологічний центр “Пересопниця” Рівненської обласної ради відбулася презентація відреставрованої унікальної хоругви. Захід відбувся за ініціативи директора центру Івана Солодухи. Особливістю події стала презентація 3D-моделі хоругви, зроблена 3D-художником Дмитром Крахмалюком, який детально розповів про процес зйомки та показав відео цифрової реставрації. Тетяна Самсонюк та Дмитро Маслов, засновники Центру цифрової історії, поділилися важливістю створення та використання цифрових копій музейних предметів для їх збереження та популяризації. Отець Валентин Гордіюк, настоятель храму в Караєвичах, звідки походить ця хоругва, пояснив, що як у минулому, так і в сучасних часах хоругви були важливою частиною як військового об’єкта, так і храму. Вони мали велике релігійне значення і допомагали неграмотним людям розуміти віру через образотворче мистецтво. Ця хоругва є особливою за своїми розмірами, оскільки вона досить велика і не притаманна для Святоуспенського Богородичного храму в Караєвичах. Текст: https://risu.ua/lvivski-restavratori-vidnovili-horugvu-xviii-stolittya_n142561

24. Мельник Р. «Тексти» знайшли в російських музеях сотні тисяч археологічних пам'яток, вивезених із України [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. *Зазначено, що видання «Тексти» виявило в онлайн-колекціях Ермітажу та Державного історичного музею РФ 110 тис. археологічних знахідок, які в різні часи були вивезені з території сучасної України до РФ. Наприклад, у Третьяковській галереї в Москві перебуває Вишгородська ікона Божої матері, яку нині називають «Богоматерь Владимирская» і вважають основною православною реліквією РФ. Ікону в 1155 р. під час нападу на Київ з напівзруйнованого Вишгорода вивіз володимиро-суздальський князь Андрій Боголюбський, син Юрія Долгорукого. Журналісти видання наголосили, що більшість артефактів — це частини давньої кераміки, знарядь праці тощо. Проте серед них є і «справжні неоціненні коштовності з золота та дорогоцінних каменів». Як зазначили журналісти, два основні способи, якими українські експонати потрапляли з території України до РФ, було стихійне пограбування військами та організоване вилучення цінностей з поневолених територій до імперського центру. Іноді цінності вивозили з України до РФ приватні особи (продавали, забирали з собою при переїзді).*

Текст:

<https://detector.media/infospace/article/217098/2023-09-20-teksty-znayshly-v-rosiyskykh-muzeyakh-sotni-tysyach-arkheologichnykh-pamyatok-vyvezenykh-iz-ukrainy/>

25. МКІП наполягає на ратифікації конвенції Ради Європи про захист культурних цінностей [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 9 вересня, відбулась узгоджувальна нарада щодо врегулювання позицій органів влади стосовно проєкту Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України (КК України) та Кримінального процесуального кодексу України*

(КПК України) у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями». Участь в обговоренні взяли представники Міністерства юстиції України (МЮУ), Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП), Міністерства внутрішніх справ (МВС), Національної поліції України (НПУ). Учасники узгодили свої позиції та домовились продовжити спільну роботу щодо вдосконалення кримінального та пам'яткоохоронного законодавства для визначення особливого місця культурних і мистецьких цінностей, зокрема і в частині оцінки тяжкості злочинів. МКІП наполягає на максимально швидкій ратифікації Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями. Т.в.о. міністра МКІП Ростислав Карандєєв відзначив важливість створення в Україні відкритого механізму експертної оцінки культурних цінностей. Ратифікація конвенції, серед іншого, впливатиме й на захист культурної спадщини, яка знаходиться на тимчасово захоплених територіях. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3763302-mkip-napolagae-na-ratifikacii-konvencii-radi-evropi-pro-zahist-kulturnih-cinnostej.html>

26. МКІП працює над включенням історичного центру Чернігова до списку спадщини ЮНЕСКО під загрозою [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП) працює над включенням історичного центру Чернігова до списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, які перебувають під загрозою. Про це повідомила пресслужба МКІП із посиланням на т.в.о. міністра МКІП Ростислава Карандєєва. «Включення українських об'єктів до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, які перебувають під загрозою, свідчить про готовність міжнародних інституцій підтримати Україну у захисті та збереженні її культурної спадщини. Це також надає Україні додаткові юридичні аргументи для збору доказів агресії росії проти культурної

спадщини України», – зазначив Карандєєв. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3763412-mkip-pracue-nad-vklucennam-istoricnogo-centru-cernigova-do-spisku-spadsini-unesko-pid-zagrozuu.html>

27. МКІП проведе моніторинг життєздатності елементів нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП) разом із майстрами і громадськістю проведе моніторинг життєздатності елементів нематеріальної культурної спадщини, що дасть змогу оцінити стан кожного з них. Повідомлено, що 12.10.2023 відбулась інформаційна сесія в межах моніторингу життєздатності елементів нематеріальної культурної спадщини. Мета події – представлення методології й очікуваних результатів носіям ремесел, майстрам, залученим спеціалістам та зацікавленим організаціям, а також напрацювання форм збору даних про збитки. Т.в.о. міністра МКІП Ростислав Карандєєв наголосив на важливості охорони живої спадщини українців, адже це прояв української ідентичності, традицій та способу життя. Сьогодні збитки оцінюються, поряд з іншим, і за міжнародними методиками, зокрема у тісній співпраці з ЮНЕСКО. Це дасть можливість після війни відстоювати в міжнародних судах відшкодування збитків, які спричинила агресія РФ. За словами Карандєєва, важливою частиною моніторингу є залучення громадськості та спільнот, які практикують та є носіями нематеріальної культурної спадщини. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773132-mkip-provede-monitoring-zittezdatnosti-elementiv-nematerialnoi-kulturnoi-spadsini.html>

28. МКІП пропонує організації ALIPH взяти під патронат зруйновані культурні пам'ятки для реставрації [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що допомога ALIPH у відновленні культурних пам'яток, зруйнованих у результаті російської агресії, розширить мережу підготовки

фахівців у галузі реставрації. Про це йшлося під час зустрічі т.в.о. міністра культури та інформаційної політики (МКІП) Ростислава Карандеєва з представниками Міжнародного альянсу захисту культурної спадщини в зоні конфліктів ALIPH. За словами міністра, потреби України щодо збереження культурної спадщини поділяються на кілька блоків. Перший – це оперативні потреби, включно з витратними матеріалами для поточних швидких ремонтів. Другий – повне відновлення об’єктів, будівель та артефактів, що є тривалим процесом і вимагає значних зусиль. Третій блок передбачає допомогу від фахівців у галузі реставрації, які мають великий досвід та експертизу. Останній, але не менш важливий блок – диджиталізація, що включає 3D-сканування, створення реєстрів і баз даних. Водночас виконавчий директор ALIPH Валері Фріланд запевнив у готовності фонду надалі надавати сталу допомогу Україні у сфері захисту культурної спадщини. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3770400-mkip-proponue-organizacii-aliph-vzati-pid-patronat-zrujnovani-kulturni-pamatki-dla-restavracii.html>

29. Музей Леонтовича отримав репліку дивана, що належав родині композитора [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 9 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що на Вінниччині Музей композитора Миколи Леонтовича, розташований у с. Марківка Теплицького району, отримав у подарунок репліку дивана, який належав родині композитора. Окрім того, колекцію музею поповнило старовинне піаніно (1909 р., Дрезден, Німеччина), подароване музею черкащанином Юрієм Ткаченком. Ідея подарувати піаніно у нього з’явилася саме під час екскурсії до музею. Інструмент налаштований і досі має гарне звучання. Фінансову допомогу у виготовленні репліки дивана та доставку старовинного піаніно із м. Черкас до музею надав Фонд «МХП – Громаді». Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3771766-muzej-leontovica-otrimav-repliku-divana-so-nalezav-rodini-kompozitora.html>

30. На Тернопільщині готуються до міжнародної наукової конференції, присвяченій 250-літтю коронації Почаївської ікони [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у курії Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ 19 вересня відбулося засідання оргкомітету з підготовки до міжнародної наукової конференції «Почаївський феномен: василіянський монастир Успіння Пресвятої Богородиці в історії та культурі України». Конференція триватиме з 28 по 30 вересня в Марійському духовному центрі «Зарваниця». Її мета — розвінчати міфи та відкрити людям очі на український Почаїв. Участь у конференції візьмуть, зокрема, науковці, священнослужителі, монахи, митці з різних куточків України та з-за кордону. У межах заходу заплановано: створення каталогу почаївських видань у колекціях Тернопільської області; огляд унікальної виставки почаївських старожитностей з музеїв, архівів, бібліотек і приватних колекцій Дрогобича, Львова, Острога, Рівного, Тернополя, а також парохій Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ тощо.* Текст: https://risu.ua/na-ternopilshchini-gotuyutsya-do-mizhnarodnoyi-naukovoyi-konferenciyi-prisvyachenij-250-littyu-koronaciyi-pochayivskoyi-ikoni_n142548

31. НАЗК оприлюднило твори мистецтва з колекції Абрамовича, щоб він не сховав їх від санкцій [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) опублікувало перелік творів з колекції російського олігарха Романа Абрамовича, до якого увійшли 367 творів мистецтва, що оцінюються у майже 1 млрд доларів. "Маючи таку відкриту базу даних творів мистецтва, ми можемо запобігти їх обігу у галузі та використанню для обходу санкцій. Наша мета – вилучення цих артоб'єктів у підсанкційних осіб та їх продаж. Отримані кошти мають бути використані для допомоги у відновленні України. Лише так можна забезпечити повернення таких творів до справжніх колекціонерів, які поважають їх справжнє значення, а не використовують як знаряддя*

злочину", – заявив голова НАЗК Олександр Новіков. Повідомлено, що роль НАЗК у санкційній політиці передбачена в Дорожній карті індивідуальних санкцій, розробленій Стенфордською міжнародною робочою групою з російських санкцій. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3772701-tvori-mistectva-na-1-milard-nazk-opriludnilo-kolekciu-abramovica-sob-vin-ne-shovav-ih-vid-sankcij.html>

32. Об'єкти ЮНЕСКО у Києві та Львові внесли до списку Всесвітньої спадщини під загрозою [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 16 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Комітет Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО вніс Собор Святої Софії із прилеглими спорудами і Києво-Печерську Лавру, а також ансамбль історичного центру Львова до списку об'єктів, що перебувають під загрозою знищення через обстріли Росії. Рішення щодо надання нового статусу переліченим культурним об'єктам було ухвалено 15 вересня під час засідання Комітету у столиці Саудівської Аравії Ер-Ріяді. Наголошено, що гарантії захисту зазначених об'єктів були підірвані через бомбардування російською армією цих двох міст. В організації також відзначили «численні дії», вжиті українською владою для захисту культурних цінностей країни. «Це також відкриває двері для додаткової фінансової та технічної допомоги задля реалізації нових надзвичайних заходів – заходів, які вже вжила Україна разом із ЮНЕСКО», – йдеться у пресрелізі на сайті ЮНЕСКО. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3761983-obekti-unesko-u-kievi-ta-lvovi-vnesli-do-spisku-vsesvitnoi-spadsini-pid-zagrozou.html>

33. Оцифрували творчий архів Василя Стуса [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 2 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що 26 тис. сканів творчого архіву Василя Стуса оцифрували й описали. Опрацювати матеріали вдалося за допомогою гранту від SDK («Староміський Дім культури») та уряду м. Варшава. Окрім того, «Староміський Дім культури» розпочав роботу над перекладом збірки «Час

творчості» Стуса на польську мову. Переклади мають вийти з друку у грудні 2023 р. Вірші перекладені Яцеком Подсядло, листи — Катажиною Котинською, а науковий вступ до книги написав Богдан Токарський. Текст: <https://chytomo.com/otsyfrualy-tvorchyj-arkhiv-vasylia-stusa/>

34. ПАГС підтримав рішення про знесення самочинного будівництва в історичному центрі Києва [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що Північний апеляційний господарський суд залишив в силі рішення Господарського суду міста Києва в частині зобов'язання релігійної громади Української православної церкви Десятинний Храм Різдва Пресвятої Богородиці у Шевченківському районі столиці звільнити самовільно зайняту земельну ділянку шляхом знесення самочинно збудованого об'єкта нерухомого майна. Мова йде про нежитлову будівлю - каплицю, загальною площею 133,2 кв. м (площа по зовнішніх стінах 158 кв. м) за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 2, яка знаходиться на території Національного музею історії України в історичному ареалі Києва. Також суд зобов'язав за рахунок коштів релігійної громади привести земельну ділянку у попередній стан. Земельна ділянка музею віднесена до особливого цінних земель – вона входить до меж пам'ятки археології національного значення «Місто Володимира – дитинець стародавнього Києва з фундаментами Десятинної церкви, V - IX ст., IX - XIII ст.». Крім того, ділянка розташована в межах буферної зони об'єкта культурної спадщини, занесеної до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/pags-pidtrimav-rishennya-pro-znesennya-samochinnogo-budivnictva-v-istorichnomu-centri-kieva.html>

35. Перкун В. П. Культурно-історичний вимір сфрагістики: печатки Православної Церкви на Правобережній Україні XVII - XX ст. / Віталій Павлович Перкун. – Вінниця : Твори, 2023. – 342 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А827113** Розглянуто печатку, церковну зокрема, не тільки і не стільки як історичне джерело, скільки як феномен культури,

важливий семіотичний код, який за використання різних методологічних підходів та перспектив дає можливість відкрити ширші історичні горизонти в їх синхронному та діахронному зрізі.

36. Поліковська Ю. В Україні стартував міжнародний фотоконкурс «Вікі любить пам'ятки»-2023 [Електронний ресурс] / Юлія Поліковська // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 2 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що в Україні 1 жовтня стартував міжнародний фотоконкурс об'єктів культурної спадщини «Вікі любить пам'ятки»-2023, який триватиме до 31 жовтня включно. Про це повідомила громадська організація «Вікімедіа Україна». Участь у конкурсі можуть узяти всі охочі. Для цього протягом жовтня потрібно завантажувати на Вікісховище роботи власного авторства, послуговуючись конкурсними списками пам'яток. Серед спецномінацій та відзнак цього року: «Відео», «Війна руйнує пам'ятки», «Єврейська спадщина», «Елементи екстер'єрів», «Інтер'єри», «Німецька спадщина», «Фотоплівка», «Визначні місця Харкова». Текст: <https://ms.detector.media/internet/post/33099/2023-10-02-v-ukraini-startuvav-mizhnarodnyy-fotokonkurs-viki-lyubyt-pamyatky-2023/>

37. Поліковська Ю. Платформа «Ковчег Україна» започаткувала віртуальну галерею українського мистецтва з XIV по XXI століття [Електронний ресурс] / Юлія Поліковська // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 2 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що платформа «Ковчег Україна» разом із Львівським інститутом колекціонерства за підтримки Українського культурного фонду (УКФ) започаткували онлайн-галерею під назвою «14-21», у якій демонструватимуть художні роботи з музейних і приватних колекцій, починаючи від руських ікон XIV ст. до сучасників XXI ст. В онлайн-галереї представлять понад 500 художніх робіт: мистецтво Русі, іконопис, барокові скульптури Пінзеля, живопис Васильківського, Труша, Новаківського, Кульчицької, Маргіт і Романа Сельських, Леопольда Левицького, Миколи Глуценка, графіку Сороки і Жука,

скульптури Олександра Архипенка й Романа Петрука. «Цим проєктом ми хочемо перезавантажити культурні стереотипи про Україну...українці вперше за свою історію отримали достатній символічний капітал на міжнародній арені, аби наша культурна спадщина почала потрапляти у фокус уваги світової спільноти», — зазначили автори проєкту. Текст: <https://ms.detector.media/internet/post/33101/2023-10-02-platforma-kovcheg-ukraina-zapochatkuvala-virtualnu-galereyu-ukrainskogo-mystetstva-z-xiv-po-xxi-stolittya/>

38. Православ'я в Україні : зб. ст. / Укр. Православ. Церква, Київ. православ. богослов. акад., Ін-т церков. історії, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, М-во культури України, Нац. заповідник "Софія Київська" ; [редкол.: Митрополит Київський і всієї України Епіфаній (співголова) та ін.]. – Київ ; Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2022. – 546 с. : іл. – (До 300-річчя з Дня народження преподобного Паїсія Величковського та Григорія Савича Сковороди). **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ70161** *Зі змісту: Приналежність саркофагів з Десятинної церкви, що зберігаються в Софії Київській / Н. Нікітенко. – С. 346-362; Реконструкція втраченого стінопису домової церкви Будинку митрополитів Софійського монастиря / І. Марголіна, М. Панченко. – С. 414-425; До історії церкви з с. Зарубинці в Музеї народної архітектури та побуту України (з нагоди 280-ліття заснування) / І. Яворська. – С. 439.*

39. Рудяченко О. Перезавантаження культурних стереотипів. Про що співають картини [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // Дзеркало тижня. – 2023. – 15 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про діяльність львівської письменниці та видавчині Ярини Винницької. Вона розповіла про новий проєкт (masterpiece): «Ми презентуємо проєкт унікальний. Це віртуальна й друкована галерея українського професійного мистецтва від руських ікон XIV століття до геніїв сучасності. Зібрано*

близько 500 шедеврів із музейних і приватних колекцій: сакральне мистецтво Русі-України – Ілля Бродлакович, Іван Руткович, Йов Кондзелевич, барокові скульптури містичного Івана Пінзеля, самобутній живопис Сергія Васильківського, Івана Труша, Олекси Новаківського, Олени Кульчицької, Маргіт і Романа Сельських, Леопольда Левицького, графіка Георгія Нарбута та Богдана Сороки, скульптурний вибух світового масштабу Олександр Архипенко й наш геніальний сучасник Роман Петрук». Наголошено, що ні самі українці, ні закордонна аудиторія майже не знайомі з культурною спадщиною однієї з найбільших у Європі держав. Текст: <https://zn.ua/ukr/CULTURE/perezavantazhennja-kulturnikh-stereotipiv-pro-shcho-spivajut-kartini.html>

40. Стимулювання збереження архітектурної спадщини треба врегулювати законодавчо – ДАРТ [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 13 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що для збереження архітектурної та культурної спадщини в Україні потрібно на законодавчому рівні врегулювати питання заохочення інвестиції в цей сектор та стимулювання власників таких об'єктів. На цьому наголосила голова Державного агентства розвитку туризму (ДАРТ) України Мар'яна Олесків під час конференції у межах культурного проєкту «UREHERIT. Архітектори для спадщини в Україні: відтворення ідентичності та пам'яті». Також вона акцентувала на важливості «залучення інвестицій у державні заклади, розміщені у старовинних будівлях або замках для того, щоб вони все-таки могли мати якусь певну комерційну діяльність. Відсутність такої можливості сьогодні сильно заважає розвитку таких архітектурних пам'яток саме як туристичних об'єктів...Нам потрібно вирішувати проблему недофінансування музеїв, розташованих у пам'ятках культури, щоб допомогти їх реставрувати». Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773468-stimuluvanna-zberezenna-arhitekturnoi-spadsini-treba-vreguluvati-zakonodavco-dart.html>

41. Сулима С. Вінок з ковилою відтепер національна спадщина [Електронний ресурс] / Сергій Сулима // Голос України. – 2023. – 23 верес. [№ 192]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що нещодавно відбулося засідання експертної ради при Міністерстві культури та інформаційної політики України (МКІП України), і елемент «Буковинський урочистий вінок з ковилою» визнано національною культурною спадщиною. Зазначено, що Буковинський урочистий вінок з ковилою — кода, кодина, павун, вінок із травою, павуновий вінок, трава — це різновид дівочого головного убору рівнинних сіл Буковини. Це каркасний високий вінок, символічну кульмінацію якого становить трава ковила, нефарбована.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/373858>

42. Сур Є. У Конотопі дають потужну ідеологічну відповідь окупантам: думками з "УМ" поділився меценат Євген Сур [Електронний ресурс] / Євген Сур; бесіду вела Тетяна Пархомчук // Україна молода. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. *Подано матеріали бесіди з меценатом Євгеном Суром, який започаткував проєкт книг-розвідок історичної минушини Конотопського краю. Зокрема зазначено, що нещодавно відбулася презентація музею "Спадок Гетьманщини. Місце пам'яті Конотопа", а також другої книги "Ревізії Конотопської сотні 30-40-х років XVIII століття" та першої книги "Місто Конотоп у матеріалах генерального опису Лівобережної України 1765 - 1769 років", що вийшли з друку у київському видавництві "Кліо". Євген Сур повідомив, що "Ревізії Конотопської сотні..." мають бути в чотирьох томах у вигляді дев'яти книг, а потім за участі благодійного фонду світ мають побачити подібні видання по гетьманській столиці, основній резиденції українських лівобережних гетьманів Батурина та полковому місту Ніжину. Євген Сур наголосив, що в умовах протидії широкомасштабній російській агресії "головна дія держави має полягати в ідейному згуртуванні довкола нової історії", та закликав "докладати зусиль і знайти потенціал, щоб вести*

літопис Героїв, яких у нас зараз дуже багато: й українців, і представників інших національностей, котрі поділяють наші цінності". Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3873/196/178278/>

43. США повернули Україні культурні цінності, викрадені росіянами з окупованих територій [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. *Зазначено, що Сполучені Штати Америки (США) передали Україні артефакти, викрадені з тимчасово окупованих територій і конфісковані американськими правоохоронцями при спробі ввезти їх на територію США. Про це повідомив Офіс Президента України (ОПУ). Згідно з повідомленням, ідеться про такі культурні цінності: європейська залізна сокира XVII ст. з молотом на задній частині; три залізні сокири XVII ст.; три кирки XVII ст.; два залізні скіфські мечі-акінаки VI ст. до н. е.; залізний наконечник списа орієнтовно 500 – 1200 р. до н.е. Церемонія повернення культурних цінностей відбулася у Вашингтоні за участю Президента України Володимира Зеленського. У його присутності міністр внутрішньої безпеки США Алехандро Майоркас і посолка України у США Оксана Маркарова підписали відповідний сертифікат.* Текст: <https://detector.media/infospace/article/217167/2023-09-22-ssha-povernuly-ukraini-kulturni-tsinnosti-vykradeni-rosiyanamy-z-okupovanykh-terytoriy/>

44. У Києві презентували виставку богородичних ікон 16 - 20 століть [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у Софії Київській відкрилася виставка "Під покровом Богородиці", де презентовано колекцію ікон XVI - середини XX ст. із фондів Національного музею народної архітектури та побуту України. "У контексті цієї виставки ми говоримо про два аспекти. Передусім - про образ Божої Матері, про духовну складову, притаманну українцям. Богородиця з нами була завжди. Навіть наші козаки, мужні воїни, своєю іконою обрали ікону Божої Матері. З іншого боку,*

представлена тут колекція має велику цінність з погляду мистецтва", - сказала генеральна директорка музею в Пирогові Оксана Повякель. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773281-u-kievi-prezentuvali-vistavku-bogorodicnih-ikon-1620-stolit.html>

45. У Києво-Печерській лаврі покажуть унікальні дари козацьких ктиторів XVII – XVIII століть [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Національний заповідник Києво-Печерська лавра поглиблює свою просвітницьку місію, відкриваючи маловідомі широкому загалу українців сторінки історії. Зауважено, що 12 жовтня тут покажуть не просто експонати з коштовних металів і тканин, ікони та старовинні фоліанти. Презентують дари ктиторів козацьких, які опікувались розвитком української духовності та культури протягом XVII – XVIII ст. Експозицію готують разом два великі Національні заповідники — Києво-Печерська лавра та «Хортиця» із Запоріжжя. Експозицію поділили за хронологічно-тематичним принципом. Візуальний ряд доповнять графічні зображення лаврських храмів, збудованих коштом козацьких ктиторів, та інформація про втрачені козацькі реліквії, пов'язані з Києво-Печерською лаврою. Історики наголошують на постійному зв'язку козащини та духовних шкіл. У цьому контексті велика роль київської духовної еліти у формуванні принципів незалежної державної політики Богдана Хмельницького.* Текст: https://risu.ua/u-kiyevo-pecherskij-lavri-pokazhut-unikalni-dari-kozackih-ktitoriv-xvixxviii-stolit_n142894

46. У Луцьку розпочався новий етап досліджень підземелля римо-католицького собору [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 9 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням керівника Волинської археологічної експедиції, наукового співробітника Охоронної археологічної служби Віктора Баюка, Волинська археологічна експедиція розпочала наступний етап досліджень підземель кафедрального собору Святої Трійці. Як зазначив В. Баюк, цей об'єкт був величною спорудою у*

пізньосередньовічному Луцьку та мав титул «Матері костелів». Нині археологи працюють над розчищенням підземних кімнат. Роботи здійснює Охоронна археологічна служба України Інституту археології НАН України у співпраці з Адміністрацією Державного історико-культурного заповідника у м. Луцьк, Волинським національним університетом ім. Лесі Українки та Спільною археологів України за клопотанням Луцької дієцезії Римо-Католицької Церкви та кафедральної парафії Святих Апостолів Петра і Павла згідно з наявними кваліфікаційними та дозвільними документами.

Текст: https://risu.ua/u-lucku-rozpochavsyia-novij-etap-doslidzhen-pidzemellya-rimo-katolickogo-soboru_n142981

47. У Львівській галереї мистецтв планують оцифрувати понад 1100 творів [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 10 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України, у Львівській галереї мистецтв ім. Бориса Возницького триває процес цифровізації мистецьких творів. Оцифрування здійснюється спільно з громадською ініціативою «My Future Heritage» та за підтримки Українського культурного фонду (УКФ). У межах проєкту планується оцифрувати понад 1100 об'єктів, зокрема твори живопису, графіки, об'ємно-просторової пластики та фотоматеріали. Оцифрування відбувається методами фотофіксації та 3D-сканування. «Незабаром користувачі сайту Львівської галереї зможуть побачити раніше недоступні твори мистецтва з фондів збірок Галереї, а також ознайомитись із зібраним та описаним матеріалом українською та англійською мовами», - сказано в повідомленні. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3772247-u-lvivskij-galerei-mistectv-planuut-ocifruvati-ponad-1100-tvoriv.html>

48. У МКІП обговорили з чеськими колегами розширення співпраці у реалізації культурних проєктів [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані.

Зазначено, що заступники міністра культури та інформаційної політики (МКІП) України Анастасія Бондар та Тарас Шевченко під час онлайн зустрічі з чеськими колегами на чолі з заступником міністра культури Чехії Ондрейом Храстом обговорили розширення співпраці у реалізації культурних проєктів. Увагу приділено збереженню культурної спадщини, цифровізації та ментальному здоров'ю. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3763930-u-mkip-obgovorili-z-ceskimi-kolegami-rozsirennja-spiivpraci-u-realizacii-kulturnih-proektiv.html>

49. У Музеї в Пирогові пройшов фестиваль народних промислів
[Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 30 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Національному музеї народної архітектури та побуту України відбувся фестиваль "Жива культура - живий світ", присвячений 20-ій річниці Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини. "Конвенція, яку ратифікувала Україна 15 років тому, ставить перед нами зобов'язання берегти те, чим багата українська нація, чим багаті корінні народи, які проживають в Україні. Наразі зареєстровано 77 елементів нематеріальної культурної спадщини за національним списком. П'ять - в ЮНЕСКО, ще три - подано. Цей процес потужний, він триває і є гарантією того, що ми не забудемо, а навпаки будемо розвивати наші унікальні мистецькі народні практики", - розповів т.в.о. обов'язків міністра культури та інформаційної політики Ростислав Карандеєв. Зауважено, що до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства наразі внесено такі три елементи української культури: Петриківський декоративний живопис як феномен української орнаментальної народної творчості (2013), традицію Косівської мальованої кераміки (2019), орнамент - кримськотатарський орнамент та знання про нього (2021). До Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони внесено: козацькі пісні Дніпропетровщини (2016) та культуру приготування українського борщу (2022). Текст:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3768188-u-muzei-v-pirogovi-projsov-festival-narodnih-promisliv.html>

50. Україна повертатиме вкрадені росіянами культурні цінності через міжнародні судові інституції [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. *За словами т.в.о. міністра культури та інформаційної політики (МКІП) Ростислава Карандєєва, після завершення війни Україна має намір звернутися в міжнародні інституції з позовом до РФ про повернення всіх викрадених культурних цінностей. Р. Карандєєв зазначив, що на сьогодні відомство намагається фіксувати всі можливі випадки, коли про ті чи інші цінності, які вкрадені з території України, є публічні згадки. Але про більшість експонатів інформації немає. Також Р. Карандєєв подякував іноземним колегам, які фіксують випадки ввезення таких цінностей до їхніх країн. Нагадано, що під час візиту до США Президент України Володимир Зеленський взяв участь у церемонії повернення культурних цінностей, викрадених російськими загарбниками з тимчасово окупованих територій України. Текст: <https://detector.media/infospace/article/217185/2023-09-22-ukraine-povertatyme-vkradeni-rosiyanamy-kulturni-tsinnosti-cherez-mizhnarodni-sudovi-instytutsii/>*

51. Українські музеї отримали відзнаки на престижному міжнародному фестивалі у Словенії [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що сім українських музеїв стали лауреатами спеціальної відзнаки «Герої культури слов'янської спадщини» на «ŽIVA AWARD 2023» у Словенії. Про це у Фейсбуці повідомив директор Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка Богдан Тихолоз. Він додав, що окрім Львівського музею Івана Франка, відзнаки отримали: Дніпровський національний історичний музей імені Дмитра Яворницького; Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка; Комунальний*

заклад «Кмитівський художній музей ім. Ю. Буханчука» Житомирської обласної ради; Комунальний заклад «Хмельницький обласний художній музей»; Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького; Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова; Одеський художній музей. Згідно з офіційним пресрелізом, "ці українські музеї вирізняються своєю цілеспрямованістю та прагненням захистити українську культурну спадщину, національну ідентичність і громадян перед викликами теперішнього лихоліття і воєнних руйнувань". Премію «Živa» вже дев'ятий рік поспіль вручають найкращим музеям та місцям спадщини слов'янських народів. Ця відзнака має на меті світове визнання та промоцію музеїв слов'янських країн у всій їхній різноманітності, охоплюючи їхню національну сутність і своєрідність в усьому багатстві культурної спадщини. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3770191-ukrainski-muzei-otrimali-vidznaki-na-prestiznomu-miznarodnomu-festivali-u-slovenii.html>

52. Фальковський А. О. Організаційно-правові засади охорони нематеріальної культурної спадщини: досвід країн Європейського Союзу [Електронний ресурс] / А. О. Фальковський // Право і сусп-во. – 2023. – № 3. – С. 56-64. Наголошено, що досвід країн ЄС у сфері правової охорони нематеріальної культурної спадщини може надати цінний внесок для інших країн, які шукають ефективні підходи до організаційно-правової охорони своєї власної культурної спадщини. Висновки про правову охорону нематеріальної культурної спадщини в країнах ЄС дозволяють поширити знання про правові засади охорони нематеріальної спадщини, розкрити передовий досвід країн ЄС, надати інформацію про успішні практики та заохотити інші країни до прийняття відповідних заходів для збереження та просування своєї нематеріальної культурної спадщини. Текст: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/3_2023/8.pdf

53. Через російську агресію в Україні постраждало більш ніж 1,7 тисячі культурних об'єктів [Електронний ресурс] // Детектор медіа :

[інтернет-вид.]. – 2023. – 10 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України, станом на 29.09.2023 через російську агресію в Україні зазнали збитків 1702 об'єкти культурної інфраструктури. Загалом від дій російських окупантів постраждали: 841 будинок культури; 601 бібліотека; 131 заклад мистецької освіти; 99 музеїв та галерей; 30 театрів та філармоній. Найбільше руйнувань культурної інфраструктури зафіксували у Донецькій, Херсонській, Харківській, Київській, Миколаївській, Луганській та Запорізькій областях. Нагадано, що в Україні запустили цифровий Реєстр зруйнованих об'єктів культурної спадщини. Текст:

<https://detector.media/infospace/article/217856/2023-10-09-cherez-rosiysku-agresiyu-v-ukraini-postrazhdalo-bilsh-nizh-17-tysyachi-kulturnykh-objektiv/>

54. Черкасець О. Дім риби: у Севастополі відкрили виставку з викраденими експонатами Кам'яної могили [Електронний ресурс] / Олена Черкасець // Україна молода. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. *Йдеться про розгорнуту російськими окупантами в Севастополі виставку з награваними артефактами з археологічного комплексу Кам'яна могила - пам'ятки давньої культури в Україні поблизу Мелітополя, яка з початку повномасштабної війни опинилась під окупацією. Зазначено, що Кам'яна могила входить до списку "7 чудес" України, а також є претендентом на включення до списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Наведено коментар археологині Евеліни Кравченко, яка заявила, що російські окупанти під приводом виставок і реставрації вивозять археологічні пам'ятки в окупований Крим і на свої території та продовжують проводити несанкційовані розкопки у Криму, а також зазначила, що Кам'яну могилу зробили філіалом Херсонесу Таврійського, хоч на це нема жодного наукового підґрунтя.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/178625/>

55. Черкасець О. Пивоварні Карла Шульца визнано об'єктом культурної спадщини Києва [Електронний ресурс] / Олена Черкасець // Україна молода. – 2023. – 15 верес. — Електрон. дані. *Йдеться про надання*

комплексу промислової архітектури — пивоварні Карла Шульца статусу об'єкта культурної спадщини. Зазначено, що пивзавод Карла Шульца має історико-культурну цінність і внесений до переліку об'єктів XIX - XX ст., яким може загрозовувати знищення або пошкодження. Зокрема зведена у 1860 - 1890 роках історична будівля на Деміївці опинилась під загрозою знищення – в лютому 2023 р. пивоварню Карла Шульца почали розбирати будівельники, однак протиправні дії тоді зупинила Київська міська прокуратура. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178199/>

56. Чорна С. Викрадені у нас артефакти не допоможуть рашистам легітимізувати окуповані землі [Електронний ресурс] / Світлана Чорна // Голос України. – 2023. – 4 жовт. [№ 199]. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що безцінні артефакти, яким, зокрема, десятки тисяч років (XXIV - XXII тис. до н.е. — X - XIII ст. н.е.), викрадені росіянами у всесвітньо відомому музеї-заповіднику «Кам'яна Могила» поблизу Мелітополя, експонуються нині на виставці, відкритій у тимчасово окупованому Криму, на території Херсонеса Таврійського. В описі зазначено, що «у печерах і гротах Кам'яної Могили зосереджено більше трьох тисяч наскельних малюнків від кам'яного віку до епохи бронзи і пізнішого часу». Вивчення пам'ятки та археологічні знахідки дали змогу відповісти на низку питань про витоки і розвиток духовної культури й коріння та історію багатьох народів. Наразі рашисти роблять чергову спробу переписати цю історію на свій кшталт.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374118>

57. Шугай А. Італія допоможе відновити Спасо-Преображенський собор в Одесі [Електронний ресурс] / Адреналіна Шугай // Україна молода. – 2023. – 2 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про угоду між Україною та Італією щодо відновлення зруйнованого російськими військами Спасо-Преображенського кафедрального собору в Одесі. Наведено коментар віцепрем'єр-міністра і міністра закордонних справ та міжнародного співробітництва Італії Антоніо Таяні, який зазначив, що відновленням собору займатимуться найкращі італійські архітектори, та*

наголосив, що Італія хоче підтримати Україну та захистити міжнародне право. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178575/>

58. Щоткіна К. Зміна намолених місць [Електронний ресурс] / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2023. – 18 верес. — Електрон. дані. Зазначено, що бажання багатьох українців бачити Лавру знову музеєм — це бажання повернути вкрадену святиню, «місце пам'яті» про самих себе, замість якого в Лаврі (та й в інших «святих місцях») продавали в золочених обгортках вариво з російського імперського міфу, нетерпимості й марновірства. Наголошено, що біди УПЦ МП походять від того, що народ, серед якого ця церква мала проповідувати Христа, не асоціює себе з нею: не просто не приходить на богослужіння, а не асоціює себе з цією церквою як з власною традицією та культурною належністю. Наголошено, що для більшості українців боротьба УПЦ МП за свої привілеї й навіть за саме своє існування — це «чужа війна». Отримавши величезний аванс на зорі незалежності, УПЦ МП не зуміла «конвертувати» його ні в нову євангелізацію українців, ні навіть просто у встановлення довірчих відносин із помітною частиною суспільства. Текст: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zmina-namolenikh-mists.html>

59. ЮНЕСКО організує тренінг для українських музейників зі збереження колекцій [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що ЮНЕСКО у партнерстві з Інститутом збереження Гетті та Смітсонівською ініціативою порятунку культури організовує тренінг для українських фахівців музейної справи із захисту культурних цінностей в умовах війни. Про це інформує пресслужба Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП). "Тренінг має на меті забезпечити менеджерів колекцій та музейних реставраторів необхідними навичками, знаннями та стратегіями задля збереження колекцій та ефективного захисту культурних цінностей в умовах війни, що триває", - йдеться в повідомленні. Зауважено, що навчання

буде зосереджено на впровадженні стабілізаційних заходів, плануванні на випадок надзвичайних ситуацій та оцінці ризиків для пом'якшення впливу війни на культурну спадщину. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3764873-unesko-organizue-trening-dla-ukrainskih-muzejnikov-ziberezenna-kolekcij.html>

60. ЮНЕСКО та Інтерпол створять віртуальний музей викрадених експонатів [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням «The Guardian», ЮНЕСКО спільно з Інтерполом планують створити перший у світі віртуальний музей викрадених культурних артефактів. Зазначено, що віртуальний музей вартістю 2,5 млн доларів, розроблений спільно з міжнародною поліцейською організацією Інтерпол, чия база даних культурних цінностей, викрадених із музеїв, колекцій та археологічних розкопок по всьому світу, налічує понад 52 000 артефактів, має відкритися у 2025 р. За словами заступника генерального директора організації з питань культури Ернесто Оттоне, мета музею - "допомогти повернути викрадені об'єкти і сприяти репатріації культурних цінностей загалом". А кінцевою метою віртуального музею викрадених культурних артефактів має бути його власне зникнення. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3770615-unesko-ta-interpol-stvorat-virtualnij-muzej-vikradenih-eksponativ.html>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

17.10. 2023 р.